ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)
z 1. marca 2005 *

Vo veci C-281/02,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa protokolu z 3. júna 1971 o výklade Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach Súdnym dvorom [*neoficiálny preklad*], podaný rozhodnutím Court of Appeal (England and Wales) Civil Division (Spojené kráľovstvo) z 5. júla 2002 a doručený Súdnemu dvoru 31. júla 2002, ktorý súvisí s konaním:

Andrew Owusu

proti

N. B. Jackson, konajúci pod obchodným menom „Villa Holidays Bal-Inn Villas“,

Mammee Bay Resorts Ltd,

Mammee Bay Club Ltd,

* Jazyk konania: angličtina.

The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd,

Consulting Services Ltd,

Town & Country Resorts Ltd,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, vykonávajúci funkciu predsedu, predsedovia komôr C. W. A. Timmermans a A. Rosas, sudcovia C. Gulmann, J.-P. Puissochet, R. Schintgen (spravodajca), N. Colneric, S. von Bahr a J. N. Cunha Rodrigues,

generálny advokát: P. Léger,
tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 4. mája 2004,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán Owusu, v zastúpení: R. Plender, QC, a P. Mead, barrister,

— pán Jackson, v zastúpení: B. Doherty a C. Thomann, solicitors,

— Mammee Bay Club Ltd, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd a Town & Country Resorts Ltd, v zastúpení: P. Sherrington, S. Armstrong a L. Lamb, solicitors,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: K. Manji, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci D. Lloyd-Jones, QC,

— nemecká vláda, v zastúpení: R. Wagner, splnomocnený zástupca,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A.-M. Rouchaud-Joët a M. Wilderspin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. decembra 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený Dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 304, s. 1, a — zmenené znenie — s. 77), Dohovorom z 25. októbra 1982

o pristúpení Helénskej republiky [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 388, s. 1) a Dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 285, s. 1, ďalej len „Bruselský dohovor").

2 Tento návrh bol podaný v spore medzi pánom Owusu na jednej strane a pánom Jacksonom, konajúcim pod obchodným menom „Villa Holidays Bal-Inn Villas", a niekoľkými spoločnosťami založenými podľa jamajského práva na strane druhej v nadväznosti na úraz, ktorý pán Owusu utrpel na Jamajke.

Právny rámec

Bruselský dohovor

3 Z preambuly Bruselského dohovoru vyplýva, že jeho cieľom je uľahčiť vzájomné uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí v súlade s článkom 293 ES, ako aj posilniť právnu ochranu osôb usadených v Spoločenstve. Preambula takisto uvádza, že na tento cieľ je potrebné určiť medzinárodnú právomoc súdov zmluvných štátov.

4 Ustanovenia o právomoci sú uvedené v hlave II Bruselského dohovoru. Podľa článku 2 tohto Dohovoru:

„Ak nie je v tomto dohovore uvedené inak, osoby s bydliskom na území zmluvného štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto štátu.

Na osoby, ktoré nie sú štátnymi občanmi štátu, na území ktorého majú bydlisko, sa vzťahujú pravidlá právomoci použiteľné na štátnych občanov tohto štátu." [*neoficiálny preklad*]

5 Článok 5 body 1 a 3 tohto Dohovoru však stanovujú, že osobu možno žalovať v druhom zmluvnom štáte v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby a vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu na súdoch podľa miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody.

6 Cieľom Bruselského dohovoru je okrem toho predchádzať odporujúcim si rozhodnutiam. Podľa článku 21 týkajúceho sa prekážky začatej veci tak:

„Ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych zmluvných štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, je povinný prerušiť konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.

Keď sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu." [*neoficiálny preklad*]

7 Článok 22 tohto Dohovoru stanovuje:

„Ak sa podá žaloba v súvisiacich veciach na súdoch rôznych zmluvných štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, môže prerušiť konanie, ak sú veci ešte v štádiu konania na prvom stupni.

Súd, ktorý nezačal konať ako prvý, môže tiež na žiadosť jedného z účastníkov odmietnuť vykonávať svoju právomoc, ak právny poriadok jeho štátu pripúšťa zlúčenie oboch vecí a ak súd, ktorý začal konať ako prvý, má právomoc v obidvoch veciach.

Na účely tohto článku sa veci považujú za súvisiace, ak sú navzájom tak úzko spojené, že je vhodné prejednať a rozhodnúť ich spoločne, a tak sa vyhnúť riziku nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach." [*neoficiálny preklad*]

Vnútroštátne právo

8 Pri uplatnení námietky *forum non conveniens*, ako ju pozná anglické právo, môže vnútroštátny súd odmietnuť výkon svojej právomoci z dôvodu, že iný súd v inom štáte, ktorý má takisto právomoc konať, je objektívne vhodnejším súdom na konanie vo veci, teda súdom, pred ktorým je pre záujmy všetkých účastníkov a pre spravodlivosť prejednanie sporu vhodnejšie (rozsudok z roku 1986 House of Lords, Spiliada Maritime Corporation/Cansulex Ltd, 1987, AC 460, najmä s. 476).

9 Anglický súd, ktorý uplatnením teórie *forum non conveniens* odmietne vykonávať svoju právomoc, preruší konanie tak, že v ňom možno pokračovať za predpokladu, ak sa predovšetkým ukáže, že cudzí súd nemá právomoc konať vo veci alebo že žalobca pred tým súdom nemá prístup k účinnej súdnej ochrane.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

10 Dňa 10. októbra 1997 utrpel pán Owusu, britský štátny príslušník s bydliskom v Spojenom kráľovstve, ťažký úraz počas svojej dovolenky na Jamajke. Počas ponárania sa v mori narazil na mieste, kde voda dosahuje výšku pása, na zaplavenú plytčinu a utrpel zlomeninu piateho krčného stavca, čo mu spôsobilo paralýzu oboch rúk a nôh.

11 V nadväznosti na tento úraz podal pán Owusu v Spojenom kráľovstve žalobu zo zmluvnej zodpovednosti proti pánovi Jacksonovi, rovnako s bydliskom v tomto štáte. Ten prenajal záujemcovi dovolenkovú vilu v Mammee Bay (Jamajka). Podľa pána Owusu zmluva, ktorá uvádzala, že má prístup k súkromnej pláži, implicitne stanovovala, že táto pláž bude primerane bezpečná a bez skrytých nebezpečenstiev.

12 Pán Owusu podal v Spojenom kráľovstve takisto žalobu o náhradu škody z dôvodu kvázideliktuálnej zodpovednosti proti viacerým jamajským spoločnostiam, konkrétne Mammee Bay Club Ltd (ďalej len „žalovaný v treťom rade v konaní vo veci samej"), vlastníkovi prevádzkujúcemu pláž v Mammee Bay, ktorý poskytol žalobcovi v konaní vo veci samej bezplatný prístup na túto pláž, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd (ďalej len „žalovaný vo štvrtom rade v konaní vo veci samej"), ktorý prevádzkuje dovolenkové centrum blízko Mammee Bay a ktorého zákazníci mali rovnako prístup na túto pláž, a Town & Country Resorts Ltd (ďalej len „žalovaný v šiestom rade v konaní vo veci samej"), ktorý prevádzkuje veľký hotel susediaci s touto plážou a je vlastníkom povolenia na prístup na ňu pod podmienkou zabezpečenia správy, údržby a kontroly tejto pláže.

13 Zo spisu vyplýva, že pred dvoma rokmi utrpela podobný úraz jedna dovolenkujúca s anglickým štátnym občianstvom, ktorého následkom bola rovnako paralýza oboch

rúk a nôh. Žaloba vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu proti jamajským žalovaným sa teda neopiera len o skutočnosť, že nevarovali plavcov pred nebezpečenstvami spojenými so zatopenými pieskovými plytčinami, ale aj o skutočnosť, že nebrali vážne skorší úraz.

14 Konanie sa začalo vydaním žalobného formulára, ktorý 6. októbra 2000 vydal Sheffield District Registry High Court (England & Wales) Civil Division. Tento formulár bol doručený pánovi Jacksonovi v Spojenom kráľovstve a žalobcovi v konaní vo veci samej bolo 12. decembra 2000 povolené ho doručiť ostatným žalovaným na Jamajke. Doručený bol žalovanému v treťom, štvrtom a šiestom rade v konaní vo veci samej, ale nie spoločnosti Mammee Bay Resorts Ltd ani spoločnosti Consulting Services Ltd.

15 Pán Jackson a žalovaní v treťom, štvrtom a šiestom rade v konaní vo veci samej podali pred tým súdom námietku nedostatku právomoci, pokiaľ ide o žalobu proti nim. Na podporu svojho podania uviedli, že spor má užší vzťah s Jamajkou a že súdy tohto štátu s právomocou konať sú pre záujmy všetkých účastníkov a pre lepší výkon spravodlivosti vhodnejšími súdmi na vyriešenie sporu.

16 Sudca konajúci ako Deputy High Court Judge v Sheffielde (Spojené kráľovstvo) usúdil v uznesení zo 16. októbra 2001, že z rozsudku z 13. júla 2000, Group Josi (C-412/98, Zb. s. I-5925, body 59 až 61) vyplýva, že uplatnenie pravidiel právomoci Bruselského dohovoru na spor závisí v zásade od otázky, či má žalovaný sídlo alebo bydlisko na území zmluvného štátu, a že Dohovor sa uplatňuje na všetky spory medzi žalovaným s bydliskom v členskom štáte a žalobcom s bydliskom v treťom štáte. Za týchto podmienok je rozhodnutie Court of Appeal (Spojené kráľovstvo) z roku 1992 vo veci Harrods (Buenos Aires) Ltd (1992 AC 72), ktorým sa anglickým

súdom pri uplatnení námietky *forum non conveniens* povolila možnosť odmietnuť výkon svojej právomoci, ktorá im vyplýva z článku 2 Bruselského dohovoru, nesprávne.

17 Sudca konajúci ako Deputy High Court Judge, domnievajúc sa, že nie je sám oprávnený podať návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor v súlade s článkom 2 protokolu z 3. júna 1971, usúdil v zmysle zásad obsiahnutých vo vyššie uvedenom rozsudku Group Josi, že nemôže prerušiť konanie vo vzťahu k pánovi Jacksonovi, pretože tento má bydlisko v zmluvnom štáte.

18 Napriek spojitosti, ktorú s Jamajkou môže mať žaloba proti ostatným žalovaným, ten istý sudca usúdil, že nemôže prerušiť konanie ani voči týmto žalovaným, pretože Bruselský dohovor bráni tomu, aby prerušil konanie o žalobe proti pánovi Jacksonovi. V opačnom prípade by tu totiž bolo riziko, že rôzne súdy dvoch štátov budú rozhodovať o tých istých skutočnostiach na základe rovnakých alebo podobných dôkazov a dospejú k protichodným záverom. Sudca v prvom stupni preto rozhodol, že nie Jamajka, ale Spojené kráľovstvo predstavuje štát, ktorého súd je súdom vhodným konať vo veci, a zamietol námietku právomoci.

19 Pán Jackson a žalovaní v treťom, štvrtom a šiestom rade v konaní vo veci samej podali proti tomuto uzneseniu odvolanie. Court of Appeal (England & Wales) Civil Division uvádza, že v danom prípade môžu vo veci konať súdy zmluvného štátu a tretieho štátu. Ak by platil článok 2 Bruselského dohovoru aj na takýto prípad, musel by byť pán Jackson žalovaný v Spojenom kráľovstve pred súdmi podľa svojho bydliska a žalobca v konaní vo veci samej by nesmel viesť konanie podľa článku 5 bodu 3 Bruselského dohovoru na Jamajke, kde vznikla škoda, pretože tento štát nie je zmluvným štátom. Keďže neexistuje v tomto zmysle výslovná výnimka z tohto Dohovoru, nie je možné zamýšľať sa nad výnimkou z pravidla stanoveného v článku

2 Bruselského dohovoru. Podľa vnútroštátneho súdu, otázka uplatnenia námietky *forum non conveniens* v prospech súdov tretieho štátu, ak jeden žalovaný má bydlisko v zmluvnom štáte, nebola doposiaľ predmetom žiadneho rozsudku Súdneho dvora.

20 Žalobca v konaní vo veci samej v tejto súvislosti uvádza, že uplatnenie článku 2 Bruselského dohovoru je kogentnej povahy, takže anglický súd nemôže v Spojenom kráľovstve prerušiť konanie voči žalovanému s bydliskom v tom istom štáte, aj keby považoval iný súd v treťom štáte za vhodnejší.

21 Vnútroštátny súd uvádza, že ak by sa toto stanovisko ukázalo ako správne, mohlo by to mať vážne následky na rad ďalších prípadov týkajúcich sa výlučnej právomoci alebo prekážky začatej veci. Rozsudok vydaný v Anglicku, ktorým by sa rozhodlo vo veci samej a ktorý by mal byť vykonaný v Jamajke hlavne vo vzťahu k jamajským žalovaným, by v Jamajke mohol byť v rozpore s niektorými platnými pravidlami v oblasti uznávania a výkonu cudzích rozsudkov.

22 Za týchto podmienok prerušil Court of Appeal (England & Wales) Civil Division konanie a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je v rozpore s Bruselským dohovorom..., ak v prípade, že žalobca uplatní právomoc súdu podľa článku 2, súd zmluvného štátu, na ktorý bola podaná žaloba proti osobe s bydliskom na území tohto zmluvného štátu, na základe

vnútroštátneho práva odmietne svoju právomoc v prospech súdov tretieho štátu:

a) ak neprichádza do úvahy právomoc súdu iného zmluvného štátu Bruselského dohovoru;

b) ak spor nemá žiadnu inú spojitosť s iným zmluvným štátom?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku písm. a) alebo b) je takéto odmietnutie právomoci v rozpore s Bruselským dohovorom za akýchkoľvek okolností alebo len v určitých prípadoch a prípadne za akých?"

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

23 Pri odpovedaní na prvú otázku je vhodné najprv určiť, či článok 2 Bruselského dohovoru je uplatniteľný na takú situáciu, akou je situácia prípadu vo veci samej, teda ak žalobca a jeden zo žalovaných majú bydlisko na území toho istého zmluvného štátu, a ak spor, v ktorom stoja proti sebe pred súdom toho štátu, má určitú spojitosť s tretím štátom, nie však s iným zmluvným štátom. Len v prípade kladnej odpovede vzniká otázka, či za okolností prípadu vo veci samej je v rozpore s Bruselským dohovorom, ak súd zmluvného štátu uplatní výhradu *forum non conveniens*, za predpokladu, že si na základe článku 2 tohto Dohovoru založí právomoc na základe bydliska žalovaného na vnútroštátnom území.

O uplatniteľnosti článku 2 Bruselského dohovoru

24 Znenie článku 2 Bruselského dohovoru nenaznačuje, že uplatnenie všeobecného pravidla právomoci, ktorý tento článok obsahuje výlučne vo vzťahu k bydlisku žalovaného na území zmluvného štátu, je podmienené existenciou právneho vzťahu týkajúceho sa viacerých zmluvných štátov.

25 Samotné uplatnenie pravidiel právomoci Bruselského dohovoru, ako vyplýva zo správy o tomto Dohovore, ktorú predložil pán Jenard (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1, 8), si vyžaduje existenciu cudzieho prvku.

26 Na účely uplatnenia článku 2 Bruselského dohovoru však medzinárodná povaha predmetného právneho vzťahu nemusí nevyhnutne vyplývať z toho, že sa týka viacerých zmluvných štátov z dôvodu podstaty sporu alebo bydliska účastníkov konania. Účasť zmluvného štátu a tretieho štátu z dôvodu napr. bydliska žalobcu a žalovaného v prvom štáte a sústredenie sporných skutočností v druhom štáte môže takisto predstavovať medzinárodnú povahu predmetného právneho vzťahu. Takáto situácia môže totiž vyvolať v zmluvnom štáte otázky týkajúce sa určenia medzinárodnej právomoci súdov, ako je tomu v konaní vo veci samej, čo je, ako vyplýva z jeho tretieho odôvodnenia, práve jedným z cieľov Bruselského dohovoru.

27 Súdny dvor už vykladal pravidlá právomoci stanovené v Bruselskom dohovore vo veciach, v ktorých mal žalobca svoje bydlisko alebo sídlo v treťom štáte, a žalovaný

mal svoje bydlisko na území jedného zmluvného štátu (pozri rozsudky z 25. júla 1991, Rich, C-190/89, Zb. s. I-3855; zo 6. decembra 1994, Tatry, C-406/92, Zb. s. I-5439, a Group Josi, už citovaný, bod 60).

28 Okrem toho pravidlá Bruselského dohovoru v prípade výlučnej právomoci alebo výslovnej voľby právomoci sa takisto môžu uplatniť na právne vzťahy týkajúce sa len jedného zmluvného štátu a jedného alebo viacerých tretích štátov. Tak je tomu podľa článku 16 Bruselského dohovoru v prípade sporu o vecných právach k nehnuteľným veciam alebo nájmu nehnuteľných vecí medzi osobami s bydliskom v nezmluvnom štáte, ktorý sa týka nehnuteľnosti na území zmluvného štátu, alebo ďalej, pokiaľ ide o článok 17 Bruselského dohovoru, za predpokladu, že dohoda o právomoci zaväzujúca aspoň jedného účastníka s bydliskom v nezmluvnom štáte odkazuje na súdy zmluvného štátu.

29 Podobne, ako uviedol aj generálny advokát v bodoch 142 až 152 svojich návrhov, pravidlá Bruselského dohovoru o prekážke začatej veci a súvisiacich žalobách alebo o uznávaní a výkone rozsudkov sa uplatnia tak, ako jasne vyplýva z ich znenia, vo vzťahoch medzi rôznymi zmluvnými štátmi, za podmienky, že sa týkajú konaní prebiehajúcich na súdoch rôznych zmluvných štátov alebo rozhodnutí súdov zmluvného štátu, ktoré sa majú uznať a vykonať v inom zmluvnom štáte, napriek tomu môžu mať spory, ktorých sa predmetné konania alebo rozhodnutia týkajú, medzinárodný prvok, ak sa týkajú zmluvného štátu a tretieho štátu a môže sa na ne vťahovať všeobecné pravidlo právomoci uvedené v článku 2 Bruselského dohovoru.

30 Proti stanovisku o uplatniteľnosti tohto článku 2 na právnu situáciu týkajúcu sa jedného zmluvného štátu a jedného alebo viacerých nezmluvných štátov namietli žalovaní v konaní vo veci samej a vláda Spojeného kráľovstva zásadu podmieneného pôsobenia zmlúv, podľa ktorej nemôže Bruselský dohovor stanoviť žiadnu povinnosť štátom, ktoré nesúhlasili s viazanosťou týmto Dohovorom.

31 V tejto súvislosti stačí uviesť, že určením súdov zmluvného štátu ako súdov majúcich právomoc z dôvodu bydliska žalovaného na území tohto štátu, dokonca aj v spore, ktorý sa aspoň čiastočne týka tretieho štátu z dôvodu predmetu sporu alebo z dôvodu bydliska žalobcu, sa tomuto tretiemu štátu neukladá povinnosť.

32 Pán Jackson a vláda Spojeného kráľovstva na podporu tvrdenia, že článok 2 Bruselského dohovoru sa vzťahuje len na spory týkajúce sa viacerých zmluvných štátov, ďalej poukázali na základný cieľ Dohovoru, ktorým je zabezpečenie voľného pohybu rozsudkov medzi zmluvnými štátmi.

33 V tejto súvislosti treba uznať, že článok 220 štvrtá zarážka Zmluvy ES (teraz článok 293 štvrtá zarážka ES), na základe ktorého členské štáty uzavreli Bruselský dohovor, má za cieľ uľahčenie fungovania spoločného trhu prijatím pravidiel právomocí pre spory, ktoré sa ho týkajú a čo najväčšie odstránenie ťažkostí spojených s uznávaním a výkonom rozsudkov na území zmluvných štátov (rozsudok z 10. februára 1994, Mund & Fester, C-398/92, Zb. s. I-467, bod 11). Je nesporné, že Bruselský dohovor prispieva k dobrému fungovaniu vnútorného trhu.

34 Jednotné pravidlá právomoci obsiahnuté v Bruselskom dohovore však nie sú určené len pre situácie, keď je skutočný a dostatočný vzťah s fungovaním vnútorného trhu, kde už z definície vyplýva, že sa týkajú niekoľkých členských štátov. V tejto súvislosti postačuje uviesť, že samotné zjednotenie kolíznych pravidiel o právomoci a v oblasti uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí, vykonané Bruselským dohovorom pre spory s cudzím prvkom, má bezpochyby za cieľ odstrániť prekážky fungovania vnútorného trhu vyplývajúce práve z odlišností medzi vnútroštátnymi právnymi

poriadkami v tejto oblasti (pozri analogicky vo vzťahu k harmonizačným smerniciam založeným na článku 95 ES, určeným na zlepšenie podmienok vytvorenia a fungovania vnútorného trhu, rozsudok z 20. mája 2003, Österreichischer Rundfunk a i., C-465/00, C-138/01 a C-139/01, Zb. s. I-4989, body 41 a 42).

35 Z vyššie uvedeného vyplýva, že článok 2 Bruselského dohovoru sa uplatňuje na takú situáciu, akou je situácia v konaní vo veci samej, týkajúcu sa vzťahov medzi súdmi jedného zmluvného štátu a súdmi nezmluvného štátu a nie vzťahov medzi súdmi viacerých zmluvných štátov.

36 Treba preto preskúmať otázku, či v takejto situácii je v rozpore s Bruselským dohovorom, ak súd zmluvného štátu uplatnením výhrady *forum non conveniens* odmietne vykonať svoju právomoc, ktorá mu vyplýva z článku 2 tohto Dohovoru.

O zlučiteľnosti námietky *forum non conveniens* s Bruselským dohovorom

37 Najprv treba uviesť, že článok 2 Bruselského dohovoru má kogentnú povahu a že, ako vyplýva aj z jeho ustanovení, nemožno sa od neho odchýliť s výnimkou prípadov výslovne uvedených v tomto Dohovore (ku kogentnej povahe systému právomoci stanoveného Bruselským dohovorom pozri rozsudky z 9. decembra 2003, Gasser, C-116/02, Zb. s. I-14693, bod 72, a z 27. apríla 2004, Turner, C-159/02, Zb. s. I-3565, bod 24). Je nesporné, že autori Dohovoru nevzali do úvahy námietku vyplývajúcu

z teórie *forum non conveniens* napriek tomu, že sa o tom diskutovalo pri vypracovaní dohovoru o pristúpení Dánska, Írska a Spojeného kráľovstva z 9. októbra 1978, o čom svedčí správa pána Schlossera o tomto dohovore (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 71, body 77 a 78).

38 Dodržiavanie zásady právnej istoty, ktorá predstavuje jeden z cieľov Bruselského dohovoru (pozri najmä rozsudky z 28. septembra 1999, GIE Groupe Concorde a i., C-440/97, Zb. s. I-6307, bod 23, a z 19. februára 2002, Besix, C-256/00, Zb. s. I-1699, bod 24) by nebolo plne zabezpečené, ak by sa muselo umožniť súdu, ktorý má podľa tohto Dohovoru právomoc, aby uplatnil výhradu *forum non conveniens.*

39 Podľa ustanovení preambuly Bruselského dohovoru je totiž cieľom tohto Dohovoru posilniť právnu ochranu osôb usadených v Spoločenstve prostredníctvom stanovenia spoločných pravidiel právomoci takej povahy, aby zabezpečili istotu, pokiaľ ide o rozdelenie právomoci medzi rôzne vnútroštátne súdy, ktoré by mohli konať o určitom právnom spore (už citovaný rozsudok Besix, bod 25).

40 Súdny dvor tak rozhodol, že zásada právnej istoty vyžaduje, aby pravidlá právomoci, ktoré sa odlišujú od všeobecného pravidla uvedeného v článku 2 Bruselského dohovoru, boli vykladané takým spôsobom, aby umožnili informovanému žalovanému rozumne predpokladať, na akom súde, okrem súdov štátu jeho bydliska, môže byť žalovaný (už citované rozsudky GIE Groupe Concorde a i., bod 24, a Besix, bod 26).

41 Uplatnenie teórie *forum non conveniens,* ktorá ponecháva príslušnému sudcovi široký priestor pre voľnú úvahu pri zodpovedaní otázky, či by cudzí súd bol

vhodnejším na konanie vo veci, je však takej povahy, že ohrozuje predvídateľnosť pravidiel právomoci stanovených Bruselským dohovorom, predovšetkým pravidla uvedeného v článku 2, a v dôsledku toho zásadu právnej istoty ako základ tohto Dohovoru.

42 Právna ochrana osôb usadených v Spoločenstve by bola takisto ohrozená. Po prvé žalovaný, ktorý sa vo všeobecnosti môže lepšie brániť pred súdmi jeho bydliska, by nebol schopný za okolností, akými sú okolnosti prípadu vo veci samej, predvídať, pred akými inými súdmi môže byť žalovaný. Po druhé, ak sa namieta, že existuje cudzí súd vhodnejší na konanie vo veci, je povinnosťou žalobcu dokázať, že sa nemôže dovolať spravodlivosti pred dotknutým cudzím súdom alebo, ak by prejednávajúci súd námietke vyhovel, musí dokázať, že cudzí súd nemá právomoc konať vo veci alebo že v skutočnosti nemá pred tým súdom prístup k účinnej súdnej ochrane, odhliadnuc od nákladov, ktoré predstavuje podanie novej žaloby pred súdmi iného štátu a od predĺženia konania.

43 Navyše pripustením námietky *forum non conveniens* v rámci Bruselského dohovoru by bolo ohrozené jednotné uplatňovanie pravidiel právomoci obsiahnutých v tomto Dohovore, pretože táto námietka je uznávaná len v obmedzenom počte zmluvných štátov, zatiaľ čo cieľom Bruselského dohovoru je práve stanoviť spoločné pravidlá s vylúčením rozdielnych vnútroštátnych pravidiel.

44 Žalovaní v konaní vo veci samej poukazujú na negatívne praktické dôsledky, ktoré by vyplynuli, ak by anglické súdy boli povinné konať vo veci, hlavne pokiaľ ide o súdne trovy, o možnosť náhrady nákladov, ak bude žaloba zamietnutá, o logistické ťažkosti

spojené s geografickou vzdialenosťou, o nevyhnutnosti posudzovať vec podľa jamajských kritérií, o možnosť dosiahnuť na Jamajke výkon rozsudku pre zmeškanie, o nemožnosti podania vzájomného návrhu proti ostatným žalovaným.

45 Bez ohľadu na reálnosť týchto ťažkostí postačuje v tejto súvislosti uviesť, že takéto úvahy, ktoré možno vziať do úvahy práve pri uplatnení námietky *forum non conveniens*, nie sú z vyššie uvedených dôvodov takej povahy, aby spochybnili kogentnú povahu základného pravidla právomoci obsiahnutého v článku 2 Bruselského dohovoru.

46 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je na prvú otázku potrebné odpovedať tak, že Bruselskému dohovoru odporuje, ak súd zmluvného štátu odmietne výkon svojej právomoci, ktorá mu vyplýva z článku 2 tohto Dohovoru z dôvodu, že súd nezmluvného štátu je súdom vhodnejším na konanie v predmetnom spore, aj keď neprichádza do úvahy súdna právomoc iného zmluvného štátu alebo keď tento spor nemá žiadnu spojitosť s iným zmluvným štátom.

O druhej otázke

47 Vnútroštátny súd sa svojou druhou otázkou v podstate pýta, či by sa použilo toto posúdenie za akýchkoľvek okolností alebo len za určitých okolností v prípade, ak by Súdny dvor usúdil, že uplatnenie námietky *forum non conveniens* je v rozpore s Bruselským dohovorom.

48 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ako aj z pripomienok žalovaných v konaní vo veci samej a vlády Spojeného kráľovstva vyplýva, že táto druhá otázka bola položená pre prípad, že by existovala prekážka začatej veci alebo spojitosť s prebiehajúcim konaním na súdoch nezmluvného štátu a dohovor priznávajúci právomoc týmto súdom alebo vzťah k tomuto štátu takého druhu, aký stanovuje článok 16 Bruselského dohovoru.

49 Spolupráca uvedená v článku 234 ES je nástrojom spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorej im Súdny dvor poskytuje výklad práva Spoločenstva nevyhnutný na rozhodnutie sporov, ktoré riešia (pozri najmä rozsudky z 8. novembra 1990, Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Zb. s. I-4003, bod 18; z 12. marca 1998, Djabali, C-314/96, Zb. s. I-1149, bod 17, a z 21. januára 2003, Bacardi-Martini a Cellier des Dauphins, C-318/00, Zb. s. I-905, bod 41).

50 Odôvodnenosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania nespočíva vo formulácii poradných stanovísk k všeobecným alebo hypotetickým otázkam, ale v potrebe účinného riešenia sporu (pozri v tom zmysle rozsudky Djabali, už citovaný, bod 19; Bacardi-Martini a Cellier des Dauphins, už citovaný, bod 42, a z 25. marca 2004, Azienda Agricola Ettore Ribaldi a i., C-480/00 až C-482/00, C-484/00, C-489/00 až C-491/00 a C-497/00 až C-499/00, Zb. s. I-2943, bod 72).

51 V tejto veci je nesporné, že skutkové okolnosti uvedené v bode 48 tohto rozsudku nie sú okolnosťami sporu vo veci samej.

52 Na druhú otázku preto netreba odpovedať.

O trovách

53 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami účastníkov konania vo veci samej, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, zmeneného a doplneného Dohovorom z 9. októbra 1978 o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska [*neoficiálny preklad*], Dohovorom z 25. októbra 1982 o pristúpení Helénskej republiky [*neoficiálny preklad*] a Dohovorom z 26. mája 1989 o pristúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky [*neoficiálny preklad*], odporuje, ak súd zmluvného štátu odmietne vykonať svoju právomoc, ktorá mu vyplýva z článku 2 tohto Dohovoru, z dôvodu, že súd nezmluvného štátu je súdom vhodnejším na konanie v predmetnom spore, aj keď neprichádza do úvahy súdna právomoc iného zmluvného štátu alebo keď tento spor nemá žiadnu spojitosť s iným zmluvným štátom.

Podpisy